

JU
Kalle Larsson

Nyhetsbrev för överförmyndare - Vintern 2023

Hej,

Här kommer årets sista nyhetsbrev för överförmyndare där vi försökt summera olika rättsfall och aktuell information med mera till Er med intresse för överförmyndarfrågor. Om du som läsare har tips på något vi borde förmedla till fler, hör gärna av Er.

Rättsfall och domar

Hovrätten borde ha hållit sammanträde om förvaltare

En person hade ett så kallat fullt godmanskap. Överförmyndaren ansökte om anordnande av förvaltare i motsvarande omfattning. Tingsrätten höll sammanträde där den enskilde hördes. Tingsrätten avlog ansökan om förvaltare vilket överförmyndaren överklagade. Ingen part påkallade sammanträde i hovrätten och hovrätten beslutade att anordna förvaltare och samtidigt upphävde godmanskapet. Den enskilde överklagade till högsta domstolen och menade bland annat att hovrätten borde ha hållit sammanträde innan beslut om förvaltare anordnades. Högsta domstolen konstaterar att det bör hållas sammanträde i högre instans om det övervägs att bifalla en ansökan om att anordna eller utvidga förvaltare. Generellt bör högre instans hålla sammanträde om det kan bidra till helhetsbilden av den enskildes hjälpbehov och hälsotillstånd.

Högsta domstolen, mål Ö 6962-22, meddelad 2023-11-24.

Fullt förvaltare nödvändigt för att förhindra missbruk

Den enskilde spenderade alla sina medel på missbruk vilket fick till följd att det saknades medel för livsnödvändiga mediciner. Godmanskap inte tillräckligt för att korrespondera med den enskildes hjälpbehov. Hovrätten konstaterade också att tingsrätten begått ett grovt rättegångsfel som inte anordnat ett rättegångsbiträde för den enskilde.

Hovrätten för västra Sverige, mål Ä 5063-23, meddelad 2023-09-05.

Tidigare god man dömd att betala skadestånd – brustit i sitt utförande av uppdraget

En huvudman fick hjälp av sin gode man att såväl avstå arv som att försälja sin fastighet. Fastigheten överläts till en närstående till den gode mannen och till ett kraftigt underpris trots två värderingar som den gode mannen inhämtat. Försäljningen skedde genom att den gode mannen försåg huvudmannen med handlingar för underskrift. Köpebrev bevittnades av närstående till den gode mannen.

Hovrätten konstaterar att det ingått i den gode mannens uppdrag att genomföra aktuell försäljning samt att den gode mannen har varit den enskilde behjälplig med försäljningen. Då det uppstått en intressekonflikt borde den gode mannen ha kontaktat överförmyndaren för att någon skulle ha förordnats som tillfällig god man enligt 11 kap. 2 § FB avseende aktuell intressekonflikt. Hovrätten konstaterar att den enskilde var helt utlämnad till den gode mannen och hans närstående varmed den gode mannen har agerat med uppsåt. Att den gode mannen brustit vid utförandet av sitt uppdrag samt agerat på ett sätt som inte varit till huvudmannens bästa. Hovrätten fastställde det skadestånd om 804 180 kronor som Gävle tingsrätt fastställt att den tidigare gode mannen skulle utbetala till Allmänna arvsfonden.

Hovrätten för nedre Norrland, mål nr T 1815-22, meddelad 2023-10-27.

Begränsat godmanskap tillräckligt vid användning av anhörigbehörighet

Tingsrätten anordnade fullt godmanskap för den enskilde och en anhörig förordnades som god man. Överförmyndaren överklagade tingsrättens avgörande och anförde att endast dödsboet efter huvudmannens make borde hanteras av ett godmanskap och att resterande hjälpbehov kunde tillgodoses med anhörigbehörighet. Anhöriga menade att godmanskapet behövde bestå för att överföringar hos banken via anhörigbehörighet behövde styrkas med kvitton samt att en fastighet skulle förvaltas och försäljas. Hovrätten beslutade att ett begränsat godmanskap var tillräckligt. Att ett framtida behov av att försälja en fastighet inte förändrade hovrättens bedömning.

Svea hovrätt, mål nr Ä 9287-23, meddelad 2023-10-12.

Bristande samtycke medförde behov av förvaltarskap

Tingsrätten beslutade att avslå överförmyndarens ansökan om att anordna förvaltarskap. Trots att det funnits obetalda räkningar som anhöriga har lagt ut för samt ett missbruk, menade tingsrätten att överförmyndaren inte konkret hade visat behov av förvaltarskap. Att en problematisk historik inte är grund för ett förvaltarskap. Hovrätten ändrade på tingsrättens beslut och

anordnade ett förvaltarskap. Ett läkarintyg inhämtat våren 2023 gjorde gällande bland annat drogutlösta psykoser, blandmissbruk och blandberoende. Då den enskilde inte samtyckte till godmanskapsamt att aktuell utredning ger stöd för att den enskilde är ur stånd att vårda sig själv och sin egendom, kan hjälpbehovet inte tillgodoses på annat sätt än med ett fullt förvaltarskap.

Hovrätten för västra Sverige, mål nr Ä 6486-23, meddelad 2023-11-01.

Förvaltarskap inkl 11 kap. 8 § FB nödvändigt vid spelmissbruk

Den gode mannen hade ansökt om att förvaltarskap skulle anordnas. Tingsrätten beslutade om ett begränsat godmanskapsamt framgent innehållande förvalta egendom och bevaka rätt. Överförmyndaren och den gode mannen överklagade tingsrättens avgörande och yrkande att förvaltarskap skulle anordnas samt att oaktat beslutet om förvaltarskapet, skulle godmanskapsamt upphöra.

Hovrätten beslutade att godmanskapsamt skulle upphöra samt anordnade ett förvaltarskap avseende förvalta egendom och bevaka rätt. Vidare att huvudmannens inkomst från eget arbete skulle ingå i vad förvaltaren skulle förvalta enligt 11 kap. 8 § FB. Hovrätten kunde konstatera att ett spelmissbruk pågått i flera år med följd att alla besparingar var förbrukade och stora skulder hade uppstått. Att den enskilde saknat medel till nödvändiga hushållsuppgifter samt att hen varit nära att förlora sin bostad. Den gode mannen hade under en tid försökt hjälpa den enskilde men hovrätten bedömer att godmanskapsamt i praktiken inte tillförde något. Huvudmannen skulle lida skada om hen skulle få fritt förfoga över inkomst från eget arbete.

Svea hovrätt, mål nr Ä 11737-23, meddelad 2023-11-08.

Förvaltarskap kan bara anordnas för levande personer

Tingsrätten anordnade förvaltarskap för en person som hade varit avliden någon vecka. Överförmyndaren försökte först förmå tingsrätten att göra en ändring/rättelse utan resultat. Överförmyndaren överklagade till hovrätten.

Hovrätten upphävde tingsrättens beslut. Eftersom den enskilde var avliden vid tidpunkten för tingsrättens beslut, saknades det förutsättningar att anordna förvaltarskap.

Svea hovrätt, mål nr Ä 11829-23, meddelad 2023-10-11.

Notarie avgjorde tvistigt mål – återförvisades till tingsrätt

Parterna var inte överens om vem som skulle förordnas som god man för den enskilde. Då det förekom tvist i målet var inte notarien behörig att avgöra frågan varmed ett rättegångsfel hade skett. Hovrätten undanröjde tingsrättens beslut och återförvisade ärendet till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Svea hovrätt, mål nr Ä 11178-23, meddelad 2023-09-15.

Ställföreträdarens åtagande nödvändigt för att kunna förordnas

Överförmyndaren ansökte om anordnande av förvaltarskap och inkom med ett åtagande från en föreslagen förvaltare. Tingsrätten avslog ansökan om förvaltarskap men anordnade godmanskap och förordnade den föreslagna förvaltaren till god man. Den gode mannen överklagade då hen inte tecknat åtagande för godmanskap. Hovrätten konstaterar: ” Godmanskap är ett frivilligt uppdrag och innan någon förordnas ska denne förklara sig villig att åta sig uppdraget. Av utredningen i ärendet framgår att det saknas ett åtagande från [GM] att förordnas till god man för [HM]. Mot bakgrund av det anförda ska det överklagade beslutet undanröjas och ärendet återförvisas till tingsrätten för fortsatt handläggning.”

Svea hovrätt, mål nr Ä 12345-23, meddelad 2023-12-05.

Endast handlingar förvarade hos myndigheten kan lämnas ut

En anhörig begärde att få ut handlingar och menade att överförmyndaren skulle undersöka vad den gode mannen hade gjort. Kvitton och ”order genomförda av den gode mannen” under 2023 begärdes ut.

Överförmyndaren avslog den anhöriges begäran då några sådana handlingar inte förvarades hos myndigheten.

Kammarrätten konstaterar att det inte finns några allmänna handlingar som kan lämnas ut varmed överklagan avslogs.

Kammarrätten i Göteborg, mål nr 5361-23, meddelad 2023-10-06.

Ett liknande avgörande har Kammarrätten i Stockholm, mål nr 5925-23, meddelat 2023-11-23. Även i det avgörandet konstaterar Kammarrätten att överförmyndaren inte kan lämna ut några handlingar som inte förvaras hos myndigheten. I det enskilda fallet hade en anhörig yrkat att inget arvode skulle utgå till den tidigare förvaltaren. Kammarrätten avslog de båda yrkandena avseende arvode och utlämnande av handling.

Förvaltare fick del av handlingar från socialnämnden

En förvaltare begärde att få ut provsvar med mera från Socialnämnden då hen var orolig för sin huvudmans hälsa. Att det fanns oro för felaktig kost samt att den enskilde tackade nej till olika aktiviteter. Socialnämnden menade att den enskildes samtycke behövdes för att utlämnande skulle kunna ske. Kammarrätten konstaterar att en förvaltare i vissa fall behöver få ta del av uppgifter om den enskilde, även om de omfattas av sekretess och den enskilde nekar ett utlämnande. Kammarrätten bedömde att förvaltaren behövde få ta del av begärda uppgifter för att kunna fullgöra sitt uppdrag.

Kammarrätten i Göteborg, mål nr 4989-23, meddelad 2023-11-23.

Huvudman dömd för olaga hot mot sin förvaltare

Huvudmannen har via mail till tingsrätten skrivit; ”ta bort den sjuka människan jag har till förvaltare [namn] innan jag kommer döda henne ärligt, ta bort henne bara”. Huvudmannen nekade till brott men dömdes för olaga hot samt att hen ska betala 5 000 kr i skadestånd till förvaltaren avseende kränkning.

Göta hovrätt, mål nr B 2541-23, meddelad 2023-10-11.

Övrigt

Digital informationstjänst för överförmyndarverksamheterna?

Sedan 2014 har tjänsten SSBTEK (Sammansatt biståndstjänst för ekonomiskt bistånd) funnits tillgänglig inom handläggning av ekonomiskt bistånd hos kommunerna. I dagsläget är 288 kommuner och 8 uppgiftslämnande myndigheter anslutna.

Tjänsten förvaltas av SKR och driftpart är Försäkringskassan. I den avtalsreglerade överenskommelsen mellan de anslutna parterna anges att tjänsten ska användas inom ramen för handläggning av ekonomiskt bistånd. Utöver detta styr också lagstiftning om uppgiftsskyldighet vilka uppgifter som socialnämnden har rätt att ta del av hos respektive myndighet. För att en uppgift ska kunna delas via SSBTEK krävs därtill att det i särskild författning anges att uppgiftsmängden får delas digitalt av ansluten myndighet.

I SKR:s avtal med anslutna kommuner står att SKR utöver förvaltning av SSBTEK också ska utveckla tjänsten för ekonomiskt bistånd. Trots den formuleringen undersökte SKR för några år sedan möjligheten att skapa liknande tjänster för andra kommunala verksamheter, till exempel Överförmyndarverksamheten, inom äldreomsorgen samt för jour- och

familjehem. Samtidigt inventerades vilka fortsatta behov som fanns av utveckling inom ekonomiskt bistånd. Därefter togs beslut om att prioritera resurserna för fortsatt utveckling av tjänsten för ekonomiskt bistånd.

Anledningen till det beslutet var dels att det finns brister i informationens kvalitet i SSBTEK, dels behöver kommunerna få mer information i SSBTEK. I det sistnämnda fallet handlar det om att både ansluta nya myndigheter samt utöka den information som redan anslutna myndigheter kan visa i SSBTEK. När det till exempel gäller Arbetsförmedlingen kan kommunerna i dag bara se sex av 20 informationsmängder i SSBTEK som är nödvändiga för handläggning av ekonomiskt bistånd. Resterande 14 informationsmängder måste man skriva eller ringa till Arbetsförmedlingen för att få.

Det finns således stora behov av att utveckla SSBTEK ytterligare inom området ekonomiskt bistånd. SKR har därför initierat ett arbete med Inera där vi tittar på den tekniska konstruktionen idag och hur tjänsten för digital informationsdelning kan utvecklas för att möta de behov som finns. I det arbetet kommer SKR återigen undersöka möjligheten att skapa nya bastjänster för andra verksamheter, såsom till exempel Överförmyndarverksamheten. Vi hoppas kunna återkomma med mer information i frågan längre fram.

Ställföreträdare kan beställa underlag från Försäkringskassan

Försäkringskassan informerar;

Om du har en huvudman med ersättning från Försäkringskassan, kan du beställa underlag från dem inför din årsredovisning. Beställ underlaget via Mina sidor på forsakringskassan.se när tjänsten är tillgänglig under perioden 8 januari till 31 mars. Välj att logga in som ställföreträdare och logga in med ditt eget personnummer och bank-id.

[Underlag till årsredovisning \(forsakringskassan.se\)](https://forsakringskassan.se)

Ställföreträdare kan ansöka digitalt om merkostnadsersättning

Försäkringskassan informerar;

Från och med den 15 december kan den som är ställföreträdare ansöka om merkostnadsersättning för sin huvudman via Mina sidor på försäkringskassan.se. Vid inloggning anges "ställföreträdare" i drop down menyn.

Ställföreträdaren kommer även kunna ladda upp medicinska underlag direkt i e-tjänsten i samband med att ansökan görs samt ladda upp arvodesbeslut, om den kostnaden ska ingå i ansökan om ersättning.

Mer information om merkostnadsersättning finns att läsa på försäkringskassans hemsida [Bra att veta för dig som är god man eller förvaltare - Försäkringskassan \(forsakringskassan.se\)](#)

EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna

Ett antal remissyttranden har inkommit till Justitiedepartementet angående förslaget om en förordning för att skapa ett bättre skydd för utsatta vuxna. SKR och flera andra aktörer har inkommit med remissyttranden.

[Läs inkomna remissvar](#)

RFS tar över webbutbildning för god man till ensamkommande barn

SKR har under hösten tillfrågat olika aktörer om någon av dem kan ta över webbutbildningen för god man till ensamkommande barn. RFS har visat intresse och kommer från årsskiftet att ta över webbutbildningen med tillhörande material. Såväl Socialstyrelsen, Migrationsverket och Länsstyrelserna har ställt sig positiva till att RFS tar över materialet.

Kommande kurser och webbsändningar

10 januari	Grundkurs granskning & arvodering för överförmyndare.
7 februari	Nya regler om skyddat boende
8 mars	Zoomsändning FM: aktuellt för överförmyndare
15-16 april	Grundkurs nya inom överförmyndarområdet
31 maj	Zoomsändning FM: aktuellt för överförmyndare.

Ytterligare arrangemang planeras för våren 2024. Besök gärna SKR:s webbplats med information om *evenemang* för att se aktuellt utbud.

Har du önskemål? Maila till Kontaktcenter på info@skr.se

SKR:s juridiska rådgivning sker främst genom info@skr.se alternativt till respektive sakkunnig på ordinarie telefontid. Undertecknad har telefontid vardagar 13:00-15:00.

Vi vill från SKR önska dig en riktigt God Jul och ett Gott nytt år!

Kalle Larsson

Instagram: @ofKalle